

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

GEZINS-CREATIEVE THERAPIE:
 SYSTEEMBEINVLOEDING,
 OUDERONDERSTEUNING IN
 CREATIEVE THERAPIE BEELDEND

Frans Beelen (2003). Houten/Mechelen:
 Bohn Stafleu Van Loghum, 228 pp.,
 € 32,50, ISBN 90-313-4082-0

Frans Beelen beschrijft in haar boek een binnen (beeldende) creatieve therapie uit te voeren vorm van werken met gezinnen. De therapie is hier-en-nu en toekomstgericht, en is ontwikkeld vanuit een interactieve methode voor beeldende creatieve groepstherapie. Hierbij wordt met behulp van het bezig zijn met beeldende materialen gefaseerd gewerkt aan uitbreiding van gedragsmogelijkheden. Beelen geeft het verschil aan tussen (werken met) gezinnen en groepen, maar gebruikt voor haar 'gezins-creatieve therapie' wel dezelfde fasering: de motiveringsfase, de activeringsfase, de stimuleringsfase, de inzichtgevende fase, de oefenfase en de stabiliseringsfase.

Al deze fases kunnen volgens Beelen in principe in tien bijeenkomsten van een uur doorlopen worden. Dat betekent wel dat er niet al te diep op de fases wordt ingegaan en dat er binnen een strakke structuur wordt gewerkt aan doelen die na een eerste observatiebijeenkomst worden vastgesteld. De doelen, die samen met de ouders geformuleerd worden, maken duidelijk dat de methode zich richt op het verbeteren en uitbreiden van oudervaardigheden. Dit gebeurt doordat de creatieve therapeut het gezin opdrachten geeft die aansluiten bij de werkpunten van de ouders. Bij de kinderen wordt aangesloten middels de keuze van het materiaal.

De opdracht die het gezin krijgt voorgescheteld, wordt zodanig gesteld dat enerzijds er een uitdaging in zit en anderzijds het

uitvoeren ervan succes oplevert. Succes, een positief gevoel, kan ontstaan door het eindproduct, door het gezamenlijk werken en doordat ouders het samen werken bijvoorbeeld goed hebben kunnen structureren. Om positieve ervaringen te bewerkstelligen, bespreekt de therapeut de sessies met de ouders voor en na. Bovendien maakt hij/zij gebruik van herhalingen, huiswerk en verslaglegging voor de ouders. Een onvermogen wordt dus heel direct vertaald in een productieprobleem (een beeldende opdracht) dat compleet met oplossingen aangeboden wordt, zodat het gezin al doende kan ervaren wat het kan en zo vooral succeservaringen opdoet. De kracht van deze manier van oefenen ligt in het zelf handelen en vormgeven van het materiaal waardoor veranderingen als eigen worden gevoeld.

Beelen gebruikt uit de beeldende creatieve therapie het opdoen van ervaringen in het hier en nu. Ze laat de gezinsleden daarop niet reflecteren en ze koppelt de opgedane ervaringen ook niet aan het verleden om zodoende eigen keuzes te maken ten aanzien van heden en toekomst, zoals dat in de inzichtgevende creatieve therapie zou gebeuren. Het eigen vormgevend vermogen wordt niet aangesproken, er wordt een nieuwe manier van creëren voorgedaan. Zij leert niet *af* maar *bij*, sluit aan bij wat het gezin *wél* kan en vergroot van daaruit de daadkracht.

De ouders worden in de ouderrol gezet en daarin versterkt. Centraal staat de aanname dat 'goed ouderen van het allergrootste belang is voor het kind'. Om dit te bereiken worden zwakkere optredens van ouders voorkomen en blijven actuele problemen en conflicten buiten de therapie. Alleen op gedrag dat past bij de werkpunten wordt ingegaan, ander gedrag wordt genegeerd of positief herlabeld: 'cliënten raken meer geïn-

volveerd als het gaat over dingen die in de zitting plaatsvinden?.

Het boek is opgedeeld in vier delen met elk verschillende hoofdstukken: (I) het model van gezins-creatieve therapie, (II) de inspiratiebronnen, (III) de werkwijze, en (IV) de context van de gezins-creatieve therapie. Vanuit deze kapstokken wordt er voortdurend motivatie voor en uitleg geboden over de gezins-creatieve therapie. Naast creatieve therapie, communicatietheorie, opvattingen over leren en ouderbegeleiding is gezinstherapie een inspiratiebron. Beelen geeft aan dat ze gebruikmaakt van het gedachtegoed van de structurele, gedragsveranderende en experiëntiële gezinstherapie en de positief dirigerende benadering van Virginia Satir. Deze en de andere inspiratiebronnen worden kort aangehaald om de methode toe te lichten.

Gezins-creatieve therapie is een goed gestructureerde, verantwoorde en leuke methode om te gebruiken bij een niet al te problematische hulpvraag. Met name op het gebied van opvoedingsproblemen lijkt het geschikt. Maar daar blijft het dan ook bij.

De titel van het boek doet vermoeden dat hier het één en ander te halen valt op het gebied van gezinstherapie. Dat is echter naar onze mening nauwelijks het geval, want werken met gezinnen is nog geen gezinstherapie. Gelukkig geeft de ondertitel enige nuancerings aan. Wat vooral opvalt, is dat het denken over en de aanpak van de problematiek erg lineair is: kinderen worden geholpen door ouders beter te leren opvoeden. Daarmee zegt Beelen impliciet dat de ouders de oorzaak zijn van de problemen van de kinderen en dit is verre van circulair. Een passendere titel voor het boek zou zijn 'ouderondersteuning met beeldende midde-

len'. Want de creatieve therapie zelf komt er ook bekaaid vanaf. Van alle mogelijkheden die de beeldende creatieve therapie biedt, worden alleen structurerende, oefengerichte aspecten gebruikt. Andere delen van de creatieve therapie blijven buiten schot. Zo wordt het appèl dat materialen en technieken doen niet ingezet en wordt de symboolwaarde van de beelden niet gebruikt.

Het boek is geschreven voor beeldend creatief therapeuten die met gezinnen (willen gaan) werken. De vraag is of het creatief therapeutische stuk voor hen erg interessant is. Mogelijk wel het werken met het gezin. Zolang de problematiek niet te ingewikkeld is en men zich aan de richtlijnen van de methode houdt, kan een creatief therapeut uit de voeten met een gezin. Is dit niet het geval dan worden er veel meer systeemtherapeutische vaardigheden gevraagd. Op dat moment wordt het interessant voor de systeemtherapeut. De methode is wellicht goed geschikt om opgenomen te worden in een reguliere systeemtherapie om aspecten van het ouderschap te trainen. Verder is het boek interessant voor die systeemtherapeuten die wel eens creatieve technieken gebruiken en/of met creatief therapeuten samenwerken. Beelen maakt overigens duidelijk dat haar methode toch iets heel anders is. Helaas geeft het boek weinig aan over de samenwerking met andere disciplines. Dat is een gemiste kans. Wel wordt de methode vanuit veel hoeken bekeken en onderbouwd. Dit gebeurt echter op een manier die wat gedwongen en overdreven overkomt, waarbij het gevolg is dat er erg vaak in herhalingen wordt vervallen.

Jacqueline de Bruyn
(creatief therapeute beeldend)
Gerrit van Ramshorst
(psychotherapeut/systeemtherapeut)